

UZASADNIENIE

wyroku z 23 listopada 2018 roku

Powód Powszechny Zakład Ubezpieczeń Społecznych Spółka akcyjna w W. w pozwie skierowanym przeciwko pozwanej A. C. domagał się na podstawie art. 907 § 2 k.c. uchylecia obowiązku wypłacania przez powoda na rzecz pozwanej renty wyrównawczej z powodu zmiany stosunków warunkujących czas trwania wypłacanej renty, polegających na zmianie przez pozwaną stanu cywilnego (pozew - k. 3-3v).

W odpowiedzi na pozew, pozwana domagała się oddalenia powództwa w całości, wskazując, że pomimo zawarcia nowego związku małżeńskiego nie nastąpiła poprawa jej sytuacji materialnej (odpowiedź na pozew - k. 29-30).

1. Ustalenia faktyczne

30 marca 1997 roku A. N. (1) zawarła związek małżeński z P. A. przyjmując nazwisko męża A..

(okoliczność bezsporna, kserokopia odpisu skróconego aktu małżeństwa w dołączonych aktach sprawy o sygn. I C 1285/98 – k. 17).

P. A. zmarł 13 listopada 1997 roku w W. w wyniku wypadku spowodowanego przez kierującą samochodem marki N. o numerze rejestracyjnym (...) A. N. (2). W dacie zdarzenia pojazd sprawcy był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej w Towarzystwie (...) Spółce akcyjnej w W. oraz Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Spółce akcyjnej w W..

(okoliczności bezsporne, kserokopia odpisu skróconego aktu zgonu i pisma ubezpieczyciela w dołączonych aktach sprawy o sygn. I C 1285/98 – k. 12, 16).

Pozwem z 10 sierpnia 1998 roku skierowanym do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, I Wydziału Cywilnego pozwana domagała się solidarnie od Towarzystwa (...) Spółki akcyjnej w W., Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Spółki akcyjnej w W. oraz A. N. (2) zasądzenia na swoją rzecz m. in. renty w wysokości 2.000 zł miesięcznie, podlegającej waloryzacji w okresach półrocznych wskaźnikiem wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych, publikowanym przez GUS, płatnej do 10-tego dnia każdego miesiąca z góry począwszy od listopada 1997 roku z odsetkami ustawowymi począwszy od 23 marca 1998 roku i w razie uchybienia w terminie płatności.

(okoliczność bezsporna, kserokopia pozwu w dołączonych aktach sprawy I C 1285/98 – k. 2 -7).

Wyrokiem z 29 marca 1999 roku wydanym w sprawie o sygnaturze I C 1285/98 Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w pkt III zasądził od Towarzystwa (...) Spółki akcyjnej w W. Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Spółki akcyjnej w W. na rzecz A. A. (2) rentę wyrównawczą w kwocie 1.200 złotych miesięcznie począwszy od 1 stycznia 1999 roku ze względu na pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci męża, płatną z góry pomiędzy każdym 1 a 15 dniem miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności poczynając od 23 czerwca 1998 roku, przy czym spełnienie świadczeń przez jednego z pozwanych zwalania pozostałych.

(okoliczność bezsporna, kserokopia wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 29 marca 1999 r. wraz z uzasadnieniem – k. 10-16 także w dołączonych aktach sprawy o sygn. I C 1285/98).

Na skutek apelacji Towarzystwa (...) Spółki akcyjnej w W. Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Spółki akcyjnej w W. od ww. wyroku, Sąd Apelacyjny w Warszawie, I Wydział Cywilny wyrokiem z 29 maja 2000 roku wydanym w sprawie o sygnaturze I ACa 9/00 uchylił zaskarżony wyrok w punkcie III, w części zasądzającej rentę na rzecz pozwanej za okres od 30 września 1999 roku w wysokości po 800 złotych miesięcznie i umorzył postępowanie w tym zakresie.

(okoliczność bezsporna, kserokopia wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 maja 2000 r. wraz z uzasadnieniem w dołączonych aktach sprawy o sygn. I C 1285/98 - k. 167-178).

Pozwana ukończyła wyższe studia pedagogiczne i rozpoczęła pracę w (...) S.A., gdzie z upływem czasu, dwa razy awansowała, uzyskując dochody około 700 złotych netto, jednakże po urodzeniu trzeciego dziecka w 2014 r., ze względu na jego chorobę musiała zdecydować się na obniżenie etatu do 7/8 i objąć mniej płatne stanowisko.

(okoliczność bezsporna, zeznania pozwanej A. C. – k. 69-70).

21 maja 2011 roku pozwana zawarła związek małżeński z B. C..

(okoliczność bezsporna, informacja z systemu (...)SAD – k. 20-24, zeznania pozwanej A. C. – k. 69-70, zeznania świadka B. C. – k. 68-69).

A. C. liczy 45 lat i zdobyła wykształcenie wyższe. Pozwana zatrudniona jest w (...) Spółce akcyjnej w W. na stanowisku starszego specjalisty do spraw szkoleń na 7/8 etatu i z tego tytułu osiąga miesięczne dochody na poziomie około 4.300 zł netto. Dodatkowo uzyskuje około 1 200 zł miesięcznie z wynajmu mieszkania, stanowiącego współwłasność jej i jej syna M.. Pozwana wraz z mężem zajmują lokal mieszkalny o powierzchni przekraczającej 60 m². Posiada troje dzieci: M. (20 lat), J. (6 lat) i A. (4 lata). Najmłodsze dziecko pozwanej ma orzeczenie o niepełnosprawności i cierpi na mukowiscydozę, co wymaga ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych związanych z leczeniem i rehabilitacją w wysokości około 1 000 złotych netto oraz dodatkowej opieki, dlatego pozwana pracuje w niepełnym wymiarze godzin. Miesięczny koszt utrzymania lokalu mieszkalnego i opłat eksploatacyjnych wynosi około 1 500 złotych, w tym czynsz - 700 zł. Pozwana zaciągnęła pożyczkę u pracodawcy w wysokości 25 000 złotych na 4 lata, którą spłaca w miesięcznych ratach po 400 złotych. Poza tym, pozwana nie posiada żadnego zadłużenia. Mąż pozwanej B. C. liczy 39 lat. Z zawodu jest masażystą, jednak nie może wykonywać wyuczonego zawodu ze względu na problemy z kręgosłupem. Od maja 2018 roku prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą w postaci Klubokawiarni w P., która w chwili obecnej nie przynosi jeszcze dochodów. Środki na rozpoczęcie działalności, mąż pozwanej pożyczył od kolegów i rodziny w łącznej wysokości około 40 000 złotych. Najstarszy syn pozwanej M. A. jest studentem studiów stacjonarnych na dwóch kierunkach (Szkoła Główna Handlowa i (...)), otrzymuje rentę po zmarłym ojcu oraz pracuje dorywczo na podstawie umowy zlecenia.

(okoliczności bezsporne, zaświadczenie lekarskie – k. 31, orzeczenie o niepełnosprawności – k. 32, informacje o dochodach za lata 2016 – 2017, k. 34 - 46, zaświadczenie o dochodach – k. 34-46, zeznania pozwanej A. C. – k. 69-70, zeznania świadka B. C. – k. 68-69).

Do chwili obecnej powód wypłaca pozwanej miesięczną rentę w wysokości 650 zł.

(okoliczność bezsporna).

2. Ocena dowodów

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów z dokumentów oraz zeznań świadka i pozwanej, które okazały się spójne, logiczne i korespondowały z pozostałym materiałem zebrany w sprawie, a także kierując się regulacją art. 229 k.p.c. i art. 230 k.p.c. Dokumenty zgromadzone w aktach sprawy i powoływane w treści uzasadnienia sąd uznał za wiarygodne, zostały one sporządzone przez właściwe podmioty, w granicach przysługujących im kompetencji oraz w formie przewidzianej przez przepisy. Wobec powyższego, sąd nie znalazł żadnych podstaw do podważania ich autentyczności, czy też prawdziwości twierdzeń w nich zawartych, tym bardziej, że strony nie kwestionowały prawdziwości dokumentów. Nie wystąpiły również żadne inne okoliczności mogące podważyć autentyczność przedłożonych do sprawy dowodów z dokumentów.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka B. C. oraz zeznaniom pozwanej A. C. co do aktualnej sytuacji materialnej, finansowej i osobistej, w jakiej znajduje się pozwana, albowiem korespondowały one z pozostałym zebrany w sprawie materiałem dokumentarnym, były spójne, szczerze i logiczne.

3. Ocena prawna

Powód domagał się uchylecia obowiązku rentowego nałożonego na niego wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie o sygnaturze akt I C 1285/09 z 29 marca 1998 roku względem pozwanej. Podnosił, że podstawą przyznania pozwanej renty było pogorszenie się jej sytuacji życiowej po śmierci męża. W ocenie powoda okoliczność, że pozwana w 2011 roku zawarła nowy związek małżeński, czyni niezasadnym dalsze ponoszenie obowiązku rentowego.

Na wstępie rozważań prawnych zaznaczyć należy, że roszczenie o ustalenie wygaśnięcia obowiązku powoda znajduje podstawę prawną w przepisie art. 189 k.p.c. stanowiącym, że powód może żądać przez sąd ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Uznać należy, że zobowiązany do świadczeń rentowych ma interes prawny w ustaleniu, że nie istnieje już stosunek, z którego wynika jego obowiązek.

Dokonując oceny prawnej zgłoszonego roszczenia podnieść należy, że zgodnie z art. 907 § 2 k.c. jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie. Celem art. 907 § 2 k.c. jest zharmonizowanie treści przysługującego poszkodowanemu prawa podmiotowego ze zmianą okoliczności faktycznych, jaka może nastąpić w przyszłości. Uznać zatem należy, że w tym przepisie przewidziano odstępstwo od zasady materialnej prawomocności wyroków i materialnej skuteczności ugód, w zakresie określenia wysokości i czasu trwania renty. Wynikające z istoty unormowania zawartego w art. 907 § 2 k.c. ograniczenie materialnej prawomocności wyroku oznacza, że wyrok orzekający o obowiązku świadczenia renty wiąże materialnie tylko w okolicznościach przyjętych za podstawę orzeczenia z tym, że zmiana może nastąpić jedynie w razie istotnej zmiany stosunków wobec stanu, w jakim orzekano o rencie.

Zgodnie z przepisem art. 446 § 2 k.c. osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody, renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Takiej samej renty mogą żądać inne osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, jeżeli z okoliczności wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego. W przypadku renty zasądzonej na podstawie art. 444 § 2 k.c. nowe okoliczności stanowiące podstawę stwierdzenia zmiany stosunków mogą dotyczyć zarówno sfery osobistej uprawnionego do renty lub zobowiązanego z tego tytułu, jak i zjawisk o charakterze obiektywnym, przy czym w każdym z ww. wypadków decydujące znaczenie mają ich gospodarcze następstwa. Swoistością normy art. 444 § 2 k.c. jest bowiem, że odszkodowanie w formie renty ma wynagrodzić szkodę przyszłą, a sąd określając jej rozmiar musi opierać się na danych hipotetycznych. Przewidywania mogą się nie spełnić, a wówczas ustalona orzeczeniem sądowym renta przestaje być adekwatna do szkody (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2014 r., II PK 191/13; wyrok Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 444/13, uchwała Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 1991 r., III CZP 66/91).

Podkreślić przy tym należy, że dla uwzględnienia powództwa o zmianę wysokości i czasu trwania renty konieczne jest wykazanie w procesie zmiany stosunków, a ciężar udowodnienia koniecznych przesłanek zgłoszonego w pozwie żądania spoczywa na powodzie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 marca 1976 r., III PRN 4/76). Zmiana stosunków musi nastąpić po dacie ustalenia uprawnienia do renty. Orzekając o zmianie, sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności dotyczące sytuacji osobistej i majątkowej stron umowy oraz okoliczności obiektywne, w tym też istotny spadek zmiany siły nabywczej pieniądza.

W sprawie, sąd orzekający uznał – biorąc pod uwagę poczynione ustalenia faktyczne i powołane przepisy prawa, że zgłoszone powództwo zasługuje na uwzględnienie w całości. Pozwana A. C. zawarła związek małżeński z B. C. 21 maja 2011 roku i tym samym stworzyła rodzinę, w której każdy z członków ma określone prawa i obowiązki. Mążonek

pozwanej prowadzi własną działalność gospodarczą i to on jest pierwszym zobowiązanym do dostarczenia pozwanej środków utrzymania, jeśli osiągnane przez nią dochody są niewystarczające do zaspokojenia potrzeb rodziny. Wbrew zatem twierdzeniom pozwanej, nie można uznać, aby jej sytuacja osobista i materialna nie uległa poprawie. Sąd miał bowiem na względzie, że pozwana ukończyła studia wyższe i rozpoczęła dobrze płatną pracę zarobkową, z której osiągała około 7 000 zł netto miesięcznie. Dodatkowo, ponownie zawarła związek małżeński i w chwili obecnej osiąga stałe dochody na poziomie ponad 4.300 zł netto miesięcznie. W ocenie sądu, okoliczność, że sytuacja majątkowa pozwanej jest w jej ocenie „niezadowalająca”, bo nie ma żadnych oszczędności – nie uprawnia do przenoszenia obowiązku dostarczania kosztów utrzymania pozwanej oraz jej rodziny na ubezpieczyciela. Zgodnie bowiem z treścią art. 27 k.r.o. oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swoich sił oraz swoich możliwości zarobkowych i majątkowych przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli.

Sam zaś fakt, że tylko pozwana osiąga w chwili obecnej stałe dochody nie stanowi żadnej okoliczności usprawiedliwiającej oddalenie powództwa, zwłaszcza, że ciężar utrzymania rodziny spoczywa na obojgu małżonkach. Sąd wziął również pod uwagę, że osiągnane przez pozwaną dochody nie należą do najniższych, wynosząc łącznie około 5 500 złotych netto miesięcznie. Dodatkowo, mąż pozwanej rozpoczął prowadzenie własnej działalności gospodarczej, co daje podstawy do stwierdzenia, że w niedalekiej przyszłości sytuacja materialna pozwanej ulegnie korzystnej zmianie.

Z przedstawionej przyczyny, w ocenie sądu niezasadne jest dalsze obciążanie obowiązkiem rentowym powoda, skoro sytuacja osobista i materialna pozwanej uległa istotnym zmianom.

4. Koszty

Orzekając o kosztach procesu, sąd kierował się zasadą odpowiedzialności za jego wynik wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Pozwana, będąca stroną przegrywającą sprawę, obowiązana jest zwrócić na rzecz powoda koszty procesu w łącznej wysokości 2.199 zł, na które złożyły się: a) opłata stosunkowa od pozwu 382 zł, b) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym 1800 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych i c) opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł (pkt II sentencji wyroku).

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z 23 listopada 2018 roku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda oraz pełnomocnikowi pozwanej.